

Vastuvõtmise kuupäev : 16/12/2025

Kohtuasi C-606/25

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

15. september 2025

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

17. juuli 2025

Kassaatorid:

S. A.

Confederazione Generale Italiana del Lavoro del Trentino

Vastustajad:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Avvocatura dello Stato

**CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE (ITAALIA
KASSATSIOONIKOHUS)**

SEZIONE LAVORO (TÖÖASJADE KOLLEGIUM)

[...]

[*kassatsioonikohtu koosseis*] on teinud järgmise

ESIALGSE ÕIGUSKAITSE MÄÄRUSE

kassatsioonkaebuse kohta, [...], mille on esitanud

S. A. ja Confederazione Generale Italiana del Lavoro del Trentino [...],

kassaatorid,

versus

Presidenza del Consiglio dei Ministri (ministrite nõukogu eesistuja), [...], ja
Avvocatura dello Stato (riigi õigusnõukogu), [...],

vastukassatsioonkaebuse esitajad,

Corte d'appello di Trento (Trento apellatsioonikohus) [...] 21. oktoobril 2020
edastatud otsuse peale.

[...] [*menetlus*]

A. Menetluse ese ja asjakohased faktilised asjaolud

- 1 Corte d'appello di Trento (Trento apellatsioonikohus) jättis rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille olid esitanud S. A. ja Confederazione Generale Italiana del Lavoro del Trentino, jättes nii muutmata esimese astme kohtu otsuse, millega oli samuti jäetud rahuldamata nõue tuvastada individuaalne ja kollektiivne diskrimineerimine vanuse alusel, mis on keelatud 2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 216 artikli 2 lõike 1, direktiivi 78/2000/EÜ ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 21 kohaselt ning mis tuleneb sellest, et vabariigi presidendi 2011. aasta dekreeedi nr 161 artikliga 7 on riigi nooremõigusnõuniku avalikul konkursil osalemiseks kehtestatud vanusepiir 35 eluaastat, mis on esitatud konkursiteadetes, mis avaldati Avvocato Generale dello Stato (riigi peaõigusnõunik) 5. veebruari 2018. aasta ja 23. mai 2018. aasta dekreediga. Esialgses nõudes paluti ka tuvastada, et 29. mai 2018. aasta otsus jätta advokaat S. A. vanuse tõttu konkursist kõrvale on õigusvastane, paludes riigi õigusnõukogul selline praktika lõpetada ükskõik missuguse niisuguse meetme võtmisega, mis võib hoida ära edasised diskrimineerivad aktid ja kõrvaldada nende tagajärjed ning hüvitada kahju.
- 2 Territoriaalselt pädev apellatsioonikohus [...] nõustus sisulises osas esimese astme kohtu hinnanguga, leides, et töölevõtmisel väidetav vanuse alusel diskrimineerimine on põhjendatud riigisiseste õigusnormide kohaselt (2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 216 artiklid 1, 2 ja 3), millega võeti üle Euroopa Liidu direktiiv (konkreetselt direktiivi põhjendus 25 ja artikkel 6), ning seda riigi nooremõigusnõuniku teenistuse laadi tõttu, mis eeldab edasi töötamist teatava aja vältel eri palgaastmetel ja kvalifikatsiooniga ja ka „ilmsetel koolitusega seotud eesmärkidel“, et saavutada riigi vanemõigusnõunikuks nimetamine, [...].

Apellatsioonikohtu kohtunikud leidsid seega, et erinev kohtlemine on põhjendatud, mõistlik ja objektiivne ning et selle vahendid on asjakohased ja vajalikud, võttes arvesse riigi nooremõigusnõuniku tegevust ja koolituse mõistlikkust, mis on olemuslikult seotud asjaoluga, et ametisse pääseb ainult kandidaat, kelle puhul puudub igasugune tema edasise koolitamise vajadus, ning et konkurss ennustab ette juurdepääsu riigi vanemõigusnõuniku karjäärile ja seega positsioonile, mille puhul tuleb tagada piisav professionaalsus riigi kaitse huvides; konkreetselt on koolitus seotud kaasatusega struktureeritud süsteemi, kus ollakse vahetus kontaktis riigi vanemõunõunikuga ja töötatakse tema järelevalve all,

võimaldades omandada kvalifikatsiooni, mis tagab pääsu vanemõigusnõuniku ametikohale konkursi teel pärast kahte aastat koolitust või otsese pääsu pärast 13 aastast pidevat teenistust. Selles mõttes on vanusepiirang mõistlik, võttes arvesse halduslikke nõudeid, et on vaja kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid, kes on läbinud konkreetse koolituse selles valdkonnas, et tõusta ametiredelil oma õigusnõukogus töötamise aastatel, kuid võimalik kõrge vanus teenistusse asumisel olnuks asjaolu, mis on riigi administratsiooni huvidega vastuolus, sest riik investeeriks sel juhul vahendeid töötajatesse, keda saab kasutada ainult ebatäielikult ja piiratud aja jooksul.

Lisaks pidi kõnesoleva vanusepiiri proportsionaalsus olema seotud nende eri viisidega, kuidas saab riigi vanemõigusnõunikuks – ametikoht, mille puhul ei ole seevastu ette nähtud vanusepiiranguid, mistõttu on see avatud teatavatele kategooriatele, näiteks nendele, mida on nimetatud 1979. aasta seaduse nr 103 artiklis 4, ning seega ei välistanud nooremõigusnõunikuks saamise vanusepiirang siiski pääsu vanemnõuniku ametisse.

Lõpuks leiti olevat põhjendamatu ka kriitika, et teenistuse asumise vanus on varieeruv, võttes arvesse, et vabariigi presidendi 2011. aasta dekreedis (millega alandati konkursil osalemise vanusepiiri 40 eluaastalt 35 eluaastale) on sõnaselgelt viidatud ka nooremõigusnõunike töö laadile ja riigi õigusnõukogu objektiivsetele vajadustele, sest ei saa eitada, et administratsioonil on vanuse kindlaksmääramisel teatav kaalutusõigus tänu aastate jooksul omandatud kogemusele.

- 3 Selle kohtuotsuse peale on S. A. [...] ja Confederazione Generale Italiana del Lavoro del Trentino esitanud kassatsioonkaebuse, esitades 10 väidet, millele ministrite nõukogu eesistuja ja riigi õigusnõukogu vastasid vastukassatsioonkaebusega.
- 4 Prokuratuuri esindaja esitas kirjaliku menetlusdokumendi, paludes kassatsioonkaebuse rahuldada [...].
- 5 Mõlemad menetlusosalised esitasid menetlusdokumendid [...]

A.1. Kassatsioonkaebuse väited ja küsimuse asjakohasus

- 6 [...]
- 7 [...]
- 8 [...]
- 9 [...]
- 10 [...] *[kassatsioonkaebuse esimene kuni viies väide, mis käsitlevad menetluslikke ja riigisisese õiguse küsimusi ning mis on sejärel tunnistatud vastuvõetamatuks või põhjendamatuks]*

- 11 Kuuenda väitega kinnitatakse, et on rikutud ja/või valesti kohaldatud direktiivi 2000/78 artiklit 6 ning 2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 216 artikli 3 lõikeid 4-bis ja 4-ter [...] ning valesti kohaldatud riiklike töepoliitika, tööturu ja kutseõppe meetmete ning igal juhul üldistes huvides ellu viidava sotsiaal- ja majanduspoliitika meetmete puhul ette nähtud põhjendamise regulatsiooni konkreetsetes korraldavates õigusnormides sisalduva vanuse ülempiiri ja avalik-õigusliku üksuse suhtes.
- 12 [...]
- 13 [...] *[kassatsioonkaebuse seitsmes ja kaheksas väide, mis käsitlevad menetluslikke ja riigisisese õiguse küsimusi ning mis on seejärel tunnistanud vastuvõetamatuks või põhjendamatuks]*
- 14 Üheksanda väitega kinnitatakse, et on rikutud ja/või valesti kohaldatud 2003. aasta seadusandliku dekreeedi nr 216 artikli 3 lõikeid 3, 4-bis e 4-ter, direktiivi 2000/78 artikli 4 lõiget 1 ja artikli 6 lõiget 1 [...], mis käsitlevad vanuse alusel diskrimineerimise põhjendamatust, kusjuures palutakse esitada eelotsusetaotlus selles küsimuses.
- 15 Lõpuks kinnitatakse kassatsioonkaebuse kümnenda väitega, et on rikutud ja/või valesti kohaldatud direktiivi 2000/78 artikli 9 lõiget 1, ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 esimest lõiku [...] sellega, et on rikutud Itaalia kohustust tagada tõhus õiguskaitsevahend, ka seoses liidu õigusega tagatud kohtuliku kaitsega valdkonnas, kus kehtib diskrimineerimiskeeld. Väidetakse, et käesolevale kohtuasjale eelnenud esialgse õiguskaitse tagamise etapis leidsid kaks kohut, et praeguste kassaatorite asi ei allu neile, kõigepealt Tribunale Regionale di giustizia amministrativa di Trento (Trento maakonna halduskohus) otsuse kohaselt, milles oli leitud, et asi allub tsiviil- ja kriminaalkohtule, ja seejärel tsiviil- ja kriminaalkohtu otsuse kohaselt, [...] kes oli vastupidi tunnistanud pädevaks halduskohtu, sest nõude rahuldamine eeldas töölevõtmiskonkursi teate tühistamist [...].
- 16 [...]
- 17 [...]
- 18 [...]
- 19 [...]
- 20 [...] *[põhjendus, millega Corte di Cassazione (kassatsioonikohus) tunnistab kassatsioonkaebuse esimese kuni viienda ning seitsmenda ja kaheksanda väite vastuvõetamatuks või põhjendamatuks]*
- 21 Analüüsida tuleb seega kuuendat ja üheksandat väidet, milles on kesksel kohal kriitika, et riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemisega seoses leiab aset diskrimineerimine vanuse alusel – küsimus, on selles vaidluses otsuse tegemisel

otseselt asjakohane, jättes kõrvale eelneva kriitika ja ilma et see piiraks ükskõik missugust hindamist teistsugusest vaatevinklist, millele on juhitud tähelepanu kümnendas väites ja mis võib eelnevast tuleneda.

B. Asjakohased õigusnormid

B1. Riigisisene õigus

- 22 Kohtukollegium peab vaidluses otsuse tegemisel asjakohaseks järgmisi riigisiseseid õigusnorme.
- 23 15. mai 1997. aasta seaduse nr 127 artikli 3 kuuendas lõigus on sätestatud, et *„[h]aldusasutuste korraldatud konkurssidel osalemise suhtes ei kohaldata vanusepiiranguid, v.a üksikute haldusasutuste kodukordades ette nähtud erandid, mis on seotud teenistuse laadi või haldusasutuste objektiivsete vajadustega“*.

Seda sätet tuleb tõlgendada eespool viidatud direktiivi 2000/78/EÜ ja vastavat, järgmises punktis viidatud Itaalia õiguskorda ülevõtmise regulatsiooni arvesse võttes.

- 24 Direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, ülevõtmiseks vastu võetud 9. juuli 2003. aasta seadusandlikus dekreedis nr 216 on käesolevas kohtumääruses asjakohase osas sätestatud järgmine.

Artiklis 3 on kindlaks määratud selle õigusakti kohaldamisala, nähes selle lõikes 1 konkreetselt ette, et *„[v]õrdse kohtlemise põhimõtet, mille puhul ei tehta isikute vahel vahet usutunnistuse, isiklike veendumuste, puude, vanuse, kodakondsuse ja seksuaalse sättumuse alusel, kohaldatakse kõikide isikute suhtes nii avalikus kui ka erasektoris ja selle puhul on võimalik kohtulik kaitse artiklis 4 ette nähtud vormides, kui kõne all on: a) tööle saamise, füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamise või kutsealale pääsemise tingimused, sealhulgas valikukriteeriumid ja töölevõtu tingimused [...]“*.

Sama artikli lõikes 3 on ette nähtud, et *„[k]ui on järgitud proportsionaalsuse ja mõistlikkuse põhimõtet ning tingimused, et eesmärk on põhjendatud, ei kujuta töösuhte või ettevõtlusega tegelemise raames endast diskrimineerimist artikli 2 tähenduses erinev kohtlemine tunnuste alusel, mis on seotud isiku usutunnistuse, isiklike veendumuste, puude, vanuse, kodakondsuse või seksuaalse sättumusega, kui töö laadi või selle tegemise tingimuste tõttu on tegemist tunnustega, mis kujutavad endast sellel tegevusalal tegutsemise olulist ja määravat kutsenõuet“*.

Sama artikli lõikes 4-bis on kasutatud sõnaselgelt väljendit *„ilma et see piiraks niisuguste sätete kohaldamist, milles on ette nähtud töötajate erinev kohtlemine vanuse alusel ja mis reguleerivad eelkõige järgmist: [...] c) vanuse ülempiiri kindlaksmääramine töölevõtmisel koolitustingimuste põhjal, mida seoses*

asjaomase tööga nõutakse, või selleks, et pensionile jäämisele eelneks mõistlik tööstaaž“.

Artikli 3 järgmises lõikes 4-ter on nähtud sõnaselgelt ette, et „lõikes 4-bis osutatud sätteid kohaldatakse tingimusel, et neid põhjendavad objektiivselt ja mõistlikult niisugused õiguspärased eesmärgid, nagu tööpoliitika, tööturu ja kutseõppe objektiivsed eesmärgid, kui nende eesmärkide saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud“.

- 25 Riigi õigusnõukogu korralduse alal on asjakohased järgmised normatiivaktid, mida on tsiteeritud siin asjassepuutuvas osas.

25.1. Kuninga 30. oktoobri 1933. aasta dekreediga nr 1611 (millega kiidetakse heaks riigi esindamist ja kaitset kohtus ning riigi õigusnõukogu korraldust käsitlev seadustik) on riigi õigusnõukogule usaldatud ülesanne, milleks on „[r]iigi haldusasutuste esindamine, kaitsmine ja abistamine kohtus ka juhul, kui need on korraldatud autonoomse korrana“ (artikli 1 lõige 1), sätestades, et „[r]iigi õigusnõunikud täidavad oma ametikohustusi kõikides kohtutes ja ükskõik millises kohtuastmes ning neil ei ole selleks vaja volitust ka juhtudel, mil üldõigusnormides on nõutud erivolitust, ja piisab nende staatuse tuvastamisest“ (artikli 1 lõige 2). Artikliga 13 on riigi õigusnõukogule antud sõnaselgelt järgmised ülesanded: riigi õiguste ja huvide seaduslik kaitse; haldusasutuste juriidiline nõustamine küsimustes, mille puhul see on nõutav, ning nende nõustamine ja juhendamine, kui tegemist on kohtunike edutamise, taandamise või tagandamisega; seaduste, määruste ja haldusasutuste koostatud hanketingimuste eelnõude läbivaatamine, kui see on nõutav; asjaomaste haldusasutustega sõlmitavate kokkulepete ettevalmistamine, arvamuse esitamine haldusasutuste koostatud tehingudokumentide kohta; lepingute ettevalmistamine ja ettepanekute esitamine vaiete või küsimuste kohta, mis on halduskorras tõstatatud ja võivad viia vaidluseeni.

Artikli 34 kohaselt „[s]aadetakse kõik riigi vanemõigusnõunikud pensionile seitsmekümne aasta vanuselt“.

25.2. 3. aprilli 1979. aasta seaduse nr 103 artiklis 1 on selgitatud, et „[r]iigi vanem- ja nooremõigusnõunikud jagunevad riigi peaõigusnõunikuks, riigi vanemõigusnõunikeks ja riigi nooremõigusnõunikeks“.

Seaduse artiklis 2, mis käsitleb nooremõigusnõuniku karjääri arengut, on nähtud ette, et „[r]iigi nooremõigusnõuniku staatuse raames kehtestatakse neli palgaastet.

Esimene aste antakse avaliku konkursi läbinud isikute nimetamisel riigi nooremõigusnõunikeks.

Teine palgaaste antakse olenevalt teenistusstaažist ja positiivse otsuse tulemusena riigi nooremõigusnõunikele, kes on esimesel palgaastmel tegelikult töötanud kaks aastat.

Kolmas palgaaste antakse olenevalt teenistusstaazist ja positiivse otsuse tulemusena riigi nooremõigusnõunikele, kes on teisel palgaastmel tegelikult töötanud kolm aastat.

Neljas palgaaste antakse olenevalt teenistusstaazist ja positiivse otsuse tulemusena riigi nooremõigusnõunikele, kes on kolmandal palgaastmel tegelikult töötanud kaheksa aastat.

Üleminek järgmisele palgaastmele määratakse riigi peaõigusnõuniku dekreediga ning sellel on õiguslik ja majanduslik toime alates päevast, mil täitub eelmistes lõikudes nimetatud teenistusstaaz.“

Seaduse artikkel 3 käsitleb aga riigi vanemõigusnõuniku karjääriarengut ja selles on nähtud ette, et „[r]iigi vanemõigusnõuniku staatuse raames kehtestatakse neli palgaastet.

Esimene aste antakse nimetamisel riigi vanemõigusnõunikuks.

Teine palgaaste antakse olenevalt teenistusstaazist ja positiivse otsuse tulemusena riigi vanemõigusnõunikele, kes on esimesel palgaastmel tegelikult töötanud kolm aastat.

Kolmas palgaaste antakse olenevalt teenistusstaazist ja positiivse otsuse tulemusena riigi vanemõigusnõunikele, kes on teisel palgaastmel tegelikult töötanud viis aastat.

Neljas palgaaste antakse olenevalt teenistusstaazist ja positiivse otsuse tulemusena riigi vanemõigusnõunikele, kes on kolmandal palgaastmel tegelikult töötanud kaheksa aastat.

Üleminek järgmisele palgaastmele määratakse riigi peaõigusnõuniku dekreediga ning sellel on õiguslik ja majanduslik toime alates päevast, mil täitub eelmistes lõikudes nimetatud teenistusstaaz.“

Seaduse artikkel 4 reguleerib riigi vanemõigusnõunikuks nimetamise korda, kusjuures tegemist on staatusega, „mis antakse teoreetilisest ja praktilisest eksamist koosnevad konkursi tulemusena, milles võivad osaleda:

- 1) riigi nooremõigusnõunikud, kes on olnud tegelikus teenistuses vähemalt kaks aastat;
- 2) tsiviil- ja kriminaalkohtute madalaima taseme kohtunikud ja sõjakohtute samaväärse staatusega kohtunikud;
- 3) halduskohtute kohtunikud;
- 4) advokaadid, kes on olnud advokatuuri nimekirjas vähemalt ühe aasta;

- 5) riigiteenistujad, kes on olnud koosseisulised juhtivtöötajad, on olnud tegelikus teenistuses vähemalt viis aastat ja on läbinud õigusnõuniku kutseeksami;
- 6) ülikoolide koosseisulised ja tähtajatud õigusteaduse õppejõud ja assistendid õigusteaduse alal, kes on kantud kinnisesse nimekirja ja kes on läbinud õigusnõuniku kutseeksamid;
- 7) maakondade, kohalike omavalitsusüksuste ja riiklike avalik-õiguslike üksuste teenistujad, kes on tööle võetud avalike konkursside teel ja on olnud vähemalt viis aastat tegelikus teenistuses juhtival ametikohal või õigusosal ning on läbinud õigusnõuniku kutseeksami.“

Konkursi teel töölevõtmise kõrval on seaduse artiklis 5 ette nähtud asutusesisese edutamise viis, sätestades lõikes 1, et „[i]gast kolmest riigi vanemõigusnõuniku ametikohast, mis vabanevad, eraldatakse üks ametikoht täitmiseks edutamiseks sobivuse hinnangu tulemusena ja kandidaatide tugevuse põhjal, mille teeb kindlaks käesoleva seaduse artiklis 21 nimetatud nõukogu, riigi nooremõigusnõunikele, kellel on töölevõtmise meetme kuupäevaks kaheksa-aastane teenistusstaaz selles staatuses“, samas kui „[t]eised riigi vanemõigusnõuniku ametikohad täidetakse asjaomase konkursi teel käesoleva seaduse artikli 4 kohaselt“ (lõige 2) [...] [edasised üksikasjad].

Riigi nooremõigusnõuniku ametikohustuste ja teenistuse kohta on artikli 8 lõikes 3 sätestatud, et „[r]iigi nooremõigusnõunikud võivad kohtus esindada haldusasutusi viisidel, mis on kindlaks määratud kuninga 30. oktoobri 1933. aasta dekreediga nr 1611 heaks kiidetud seadustiku artikli 1 teises lõigus“, st et „nad täidavad oma ametikohustusi kõikides kohtutes ja ükskõik millises kohtuastmes ning neil ei ole selleks vaja volitust ka juhtudel, mil üldõigusnormides on nõutud erivolitust, ja piisab nende staatuse tuvastamisest“.

Seejärel on artiklis 19 ette nähtud, et „[r]iigi vanem- ja nooremõigusnõustajad tegelevad neile määratud kohtuasjade ja konsultatsiooniküsimustega [...]“ (esimene lõik), kuid et „[r]iigi nooremõigusnõunikud tegutsevad ka volitatud esindajatena asjades, millega tegelevad riigi vanemõigusnõunikud ja teised riigi nooremõigusnõustajad, nende talituste juhtide juhendamisel, kus nad töötavad“. (teine lõik).

25.3. Volitatud esindajana tegutsemise kohta on kuninga 30. oktoobri 1933. aasta dekreeidi nr 1612 (millega kiidetakse heaks määrus, millega rakendatakse riigi esindamist ja kaitset kohtus ning riigi õigusnõukogu korraldust käsitlevat seadustikku) artiklis 5 sätestatud, et „[v]olitatud esindaja ülesandeid täidavad reeglina riigi õigusnõukogu nooremõigusnõunikud“ ning et „[v]olitatud esindajana tegutsemise üle teostab järelevalvet igas talituses riigi vanemõigusnõunik, kelle nimetab iga aasta algul peaõigusnõunik ringkonnannõukogude puhul vastavate juhtide ettepanekul“.

25.4. Konkreetset riigi nooremõigusnõuniku konkursi puhul ette nähtud nõuete kohta on 23. novembri 1966. aasta seaduse nr 1035 (muudetud vabariigi

presidendi 11. juuli 2011. aasta dekreediga nr 161) artiklis 1 sätestatud, et „[r]iigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemise taotluse võivad esitada Itaalia kodanikud, kes on magistrakraad (*laurea specialistica*) õigusteaduses või varem kehtinud õppekorralduse kohaselt diplom õigusteaduses, mis on omandanud ülikooliõpingute järel, mille nominaalne õppeaeg oli vähemalt neli aastat“.

25.5. Vanusepiir taaskehtestati ministrite nõukogu esimehe 13. aprilli 2000. aasta dekreediga nr 141 („Määrus, millega kehtestatakse vanusepiir riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks“) 1997. aasta seaduse nr 127 artikli 3 lõike 6 kohaselt (vt punkt 23 eespool) järgmise ainsa artikliga: „*Riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks ei tohi kandidaadid olla konkursiteates kindlaks määratud tähtaja möödudes üle 40aastased, et esitada konkursile lubamise taotlus.*“

Ministrite nõukogu esimehe dekreeდი preambulis on sõnaselgelt viidatud riigi õigusnõukogu korraldust käsitlevale seadustikule, mis kiideti heaks kuninga 1933. aasta dekreediga nr 1611 (vt punkt 25.1 eespool), millega algselt määrati vanusepiiriks 30 aastat, ning 1966. aasta seaduse nr 1035 artiklile 1 (vt punkt 25.4 eespool) ja 1979. aasta seadusele nr 103 (vt punkt 25.2 eespool), viidates eriti selle artiklitele 4 ja 5 ning artikli 19 teisele lõigule, mida on eespool tsiteeritud.

Ministrite nõukogu esimehe dekreeდი preambulis on ka märgitud: „*Arvestades, et riigi nooremõigusnõunikele seadusega antud ülesannete laadiga seotud nõuded ning juba nende karjääri struktuur ise ja areng, mis eeldavad edasi töötamist teatava aja vältel eri palgaastmetel ja kvalifikatsiooniga ja ka „ilmsetel koolitusega seotud eesmärkidel“, et saavutada riigi vanemõigusnõunikuks nimetamine, tingivad niisuguse õigusnormi kehtestamise, millega kehtestatakse vanusepiirang konkursil osaamiseks; olles leidnud eespool esitatud kaalutluste põhjal, et riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks tuleb kehtestada vanusepiirang 40 eluaastat [...]“.*

[...]

25.6. Seejärel alandati vabariigi presidendi 11. juuli 2011. aasta dekreeდი nr 161 („Määrus, millega muudetakse ja täiendatakse riigi nooremõigusnõuniku konkursi toimumist käsitlevaid õigusnorme“) artikliga 7 vanusepiirangut 35 aastani [...].

Dekreeდი preambulis „*võetakse arvesse nõuet saavutada seoses riigi nooremõigusnõuniku ametisse pääsemisega konkursimenetlused, mis on kiiremad ja tõhusalt hallatavad*“, kuid sõnaselgelt „*ka riigi nooremõigusnõunike töö laadi ja riigi õigusnõukogu objektiivseid vajadusi*“.

B.2. Liidu õigus

- 26 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 10 on sätestatud: „Oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel püüab liit võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel“.

- 27 Ükskõik missuguse vanuse alusel diskrimineerimise keeld on üle võetud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklisse 21.
- 28 27. novembri 2000. aasta direktiiviga 2000/78/EÜ kehtestati üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, mille eesmärk on tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine (artikkel 1), mida mõistetakse nii, et ei esine otsest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi eespool nimetatud põhjusel (artikli 2 lõige 1).

Selle kohaldamisel on sätestatud (artikli 2 lõikes 2):

„a) peetakse otseseks diskrimineerimiseks seda, kui ükskõik millisel artiklis 1 nimetatud põhjusel koheldakse ühte inimest halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist inimest samalaadses olukorras;

b) peetakse kaudseks diskrimineerimiseks seda, kui väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab konkreetse usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumusega isikud teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui:

i) kõnealusel sättel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud [...]“.

Direktiivi kohaldamisala on artikliga 3 kindlaks määratud nii, et direktiivi kohaldatakse „kõikide isikute suhtes nii avalikus kui ka erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslike isikute suhtes, kui kõne all on: a) tööle saamise, füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamise või kutsealale pääsemise tingimused, sealhulgas valikukriteeriumid ja töölevõtu tingimused mis tahes tegevusvaldkonnas ja kõigil ametiastmetel, kaasa arvatud ametialane edutamine; [...]“.

Direktiivi põhjenduses 23 on märgitud, et „[v]äga piiratud asjaoludel võib erinev kohtlemine olla õigustatud siis, kui usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumusega seotud omadus kujutab endast olulist ja määravat kutsenõuet ja kui eesmärk on põhjendatud ning nõue sellega proportsionaalne. Nimetatud asjaolud tuleks lisada teabele, mille liikmesriigid edastavad komisjonile“.

Kooskõlas selle kaalutlusega on direktiivi artiklis 4 kutsenõuete teemal ette nähtud, et „[o]lenemata artikli 2 lõigetest 1 ja 2, võivad liikmesriigid ette näha, et erinevat kohtlemist ükskõik millise artiklis 1 nimetatud põhjusega seotud omaduse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui see omadus on teatud kutsetegevuse laadi või sellega liituvate tingimuste tõttu oluline ja määrav kutsenõue, tingimusel, et eesmärk on õigustatud ja nõue sellega proportsionaalne“.

Teisalt on vanuse alusel diskrimineerimist sõnaselgelt mainitud põhjenduses 25, milles on korratud, et „[v]anuselise diskrimineerimise keelamisel on oluline osa tööhõivesuunistes kehtestatud eesmärkide täitmisel ja tööjõu mitmekesisuse

soodustamisel“, ning nõustunud, et „[t]eatavatel asjaoludel võib vanusega seotud eriline kohtlemine siiski olla õigustatud ja seetõttu on vaja erisätteid, mis vastavalt olukorrale liikmesriikides võivad erineda. On oluline vahet teha erilisel kohtlemisel, mis on põhjendatud eelkõige tööhõivepoliitika ning tööturu ja kutseõppe õigustatud eesmärkidega, või diskrimineerimisega, mis tuleb keelata“.

Artikkel 6 reguleerib konkreetseid põhjuseid, mis vanuse alusel erinevat kohtlemist õigustavad selles mõttes, et „[o]lenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on siseriikliku õigusega objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud, tööhõivepoliitikat, tööturu ja kutseõpet hõlmav õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Selline erinev kohtlemine võib muu hulgas seisneda järgmises: [...] c) tööle võtmise vanuse ülempiiri kehtestamine kõnealuse ametikoha koolitusnõuete alusel või selleks, et pensionile jäämisele eelneks mõistlik tööstaaž“.

B.3. Euroopa Liidu Kohtu praktika

- 29 Võttes arvesse Euroopa Kohtu ainupädevust tõlgendada liidu õigust, on siin meenutatud ainult mõnda lõiku kahest hiljutisest otsusest, mida arutatavas küsimuses asjakohaseks peetakse.
- 30 Konkreetset on Euroopa Kohus võtnud seisukoha (3. juuni 2021. aasta kohtuotsus (Ministero della Giustizia (notarid) (C-914/19,) EU:C:2021:430) eelotsusetaotluse kohta, mille esitas Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) vaidluse raames, mis puudutas 50 eluaasta vanusepiiri kindlaksmääramist osalemiseks konkursil 500 notari ametikohale, mille teade avaldati Itaalia justiitsministeeriumi peadirektori 21. aprilli 2016. aasta dekreediga.

Selle kohtuotsusega lahendas Euroopa Kohus kõigepealt positiivselt küsimused, kas asjaomased õigusnormid on arvatavad direktiivi 2000/78 kohaldamisalasse (punktid 21–24) ja kas esineb erinev kohtlemine vanuse alusel (punktid 25 ja 26), enne selle kontrollimist, kas niisugune diskrimineerimine on direktiivi artikli 6 lõikest 1 lähtudes põhjendatud või mitte (punkt 27).

Selles küsimuses on samas kohtuotsuses meenutatud, et liikmesriikidel ei ole ulatuslik kaalutlusruum mitte ainult selles osas, millist kindlat eesmärki teiste hulgas peaksid nad tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vallas järgima, vaid ka selle eesmärgi saavutamise vahendite valikul, tingimusel et selline kaalutlusruum ei tohi aga muuta vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte rakendamist sisutühjaks (punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellega seoses meenutatakse ka, et „direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikest 1 ei saa järeldada, et taotletava eesmärgi kohta täpsemate riigisiseste sätete puudumine välistaks automaatselt selle, et niisugused sätted võiksid olla nimetatud artikli alusel õigustatud. Kui selline täpsustus puudub, siis on oluline, et teised asjaomase meetme üldisest kontekstist tulenevad tegurid võimaldaksid tuvastada eesmärgi, millest meede on kantud, et

saaks kohtulikult kontrollida selle eesmärgi õigustatust ning selle saavutamiseks kasutatud vahendite sobivust ja vajalikkust (21. juuli 2011. aasta kohtuotsus Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punkt 39). Pealegi ei ole samal ajal mitme eesmärgi taotlemine, mis on kas omavahel seotud või pandud tähtsuse järjekorda, takistuseks sellele, et võiks eksisteerida õigustatud eesmärk direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 tähenduses (2. aprill 2020. aasta kohtuotsus Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika)“ (punkt 32).

On ka leitud, et „eesmärk luua vanuseline struktuur, mis koosneb tasakaalustatult nii noorematest kui ka eakamatest töötajatest, et soodustada noorte töölevõtmist ja edutamist, [võib] optimeerida personalihaldus[e] ja ennetada võimalikke vaidlusi, mis puudutavad töötaja võimet teatud vanusepiiri ületamisel oma tegevust jätkata, püüdes samas tagada kvaliteetse notariteenuse, olla tööhõivepoliitika ja tööturu õiguspärane eesmärk (vt selle kohta 21. juuli 2011. aasta kohtuotsus Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punkt 50)“ (punkt 38), kuigi „ei ilmne, et põhikohtuasjas kõne all olev riigisisene õigusnorm selliseid eesmärke taotleks, kuid seda asjaolu peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus“ (punkt 40).

Igal juhul kui see kohus peaks leidma, et viidatud õigusnormiga taotletakse niisuguseid eesmärke, on vaja täpsustada, et „nende saavutamiseks kasutatud vahendid [peavad] olema direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 sõnastuse kohaselt „asjakohased ja vajalikud““ (punkt 41) selles mõttes, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas õigusnormiga on võimalik saavutada samu eesmärke, ilma et kahjustataks ülemäära nende notariametisse kandideerivate isikute õiguspäraseid huve, kes on vähemalt 50aastased ja kes on selle sätte alusel jäetud ilma võimalusest sellel kutsealal tegutseda“ (punkt 42), tuletades meelde, et „liikmesriikide pädevate asutuste ülesanne on leida õige tasakaal erinevate asjasse puutuvate huvide vahel (2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Comune di Gesturi, C-670/18, EU:C:2020:272, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika)“ (punkt 43).

- 31 Selles küsimuses on Euroopa Kohus võtnud hiljem seisukoha (Euroopa Kohtu 17. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus [Anwaltsnotarin, C-408/23] EU:C:2024:901) et korrata, et kvaliteetse notariaadi tagamine ning seega notarite ametivolituste nõuetekohase täitmise tagamine on õigustatud eesmärk (punkt 28) ning seega on seda ka tööhõivepoliitikat hõlmav üldise huvi eesmärk tagada tasakaalustatud vanuseline struktuur, et hõlbustada põlvkondade vahetumist notari kutsealal (punkt 29). Täpsemalt öeldes „võib eesmärk luua vanuseline struktuur, mis koosneb tasakaalustatult nii noorematest kui ka eakamatest notaritest, et soodustada noorte töölevõtmist ja edutamist, optimeerida personalihaldust ja ennetada võimalikke vaidlusi, mis puudutavad notarite võimet teatud vanusepiiri ületamisel oma tegevust jätkata, püüdes samas tagada kvaliteetset notariteenust, olla tööhõivepoliitika ja tööturu õiguspärane eesmärk (vt selle kohta 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus Ministero della Giustizia (notarid), C-914/19, EU:C:2021:430, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika)“ (punkt 31).

Mis puudutab selle kontrollimist, kas valitud vahendid on „asjakohased ja vajalikud“, siis sel juhul leiti õigusnorm olevat sobiv, et saavutada nii eesmärk tagada notariametis tegutsemise järjepidevus küllalt pika aja jooksul enne pensionile jäämist, et tagada tõhus ja sõltumatu justiitshaldus, kui ka eesmärk tagada notarite ametivolituste nõuetekohane täitmine (punkt 34).

Seejärel küsimuses, kas meede on „vajalik“, korratakse, et liikmesriikide ülesanne on leida õige tasakaal erinevate asjasse puutuvate huvide vahel, arvestades, et erilist tähelepanu tuleb pöörata eakamate töötajate osalemisele tööelus ning ka majanduslikus, kultuuri- ja ühiskondlikus elus, austades küll muid võimalikke lahknemiseid huvide vahel (punkt 36).

C. Poolte seisukohad

- 32 Kassaatorid vaidlevad sisulistes küsimustes vastu sellele, et on põhjuseid, mis võivad vanuse alusel diskrimineerimist õigustada. Nende arvates ei esine üldise huvi eesmärki, sest valitud põhjendused puudutavad ainult riigi õigusnõukogu korraldamise konkreetset konteksti; ei eksisteeri väidetavat koolitusnõuet, sest riigi nooremõigusnõunik täidab oma ametikohustusi alates teenistuse esimesest päevast ilma mingit koolitust läbimata, ja eesmärgiks, mis võib diskrimineerimist õigustada, ei saa olla ka tõus karjääriredelil kuni viimaks vanemõigusnõunikuks nimetamiseni. Lisaks ei ole järgitud ka proportsionaalsuse nõuet, mida ei ole piisavalt arvesse võetud seoses võimalusega olla nimetatud riigi vanemõigusnõunikuks ilma vanusepiiranguta avaliku konkursi teel, samuti ei ole objektiivselt põhjendatud vanusepiirangu 35 aastat kindlaksmääramine, mis sõltub apellatsioonikohtu hinnangul sisuliselt haldusasutuse kaalutusõigusest ja põhineb kogemusel, sest see leitakse olevat enamikus kooskõlas teenuse laadiga.
- 33 Ministrite nõukogu eesistuja ja riigi õigusnõukogu, olles meenutanud liikmesriikidele selles küsimuses jäetud kaalutlusruumi, väidavad, et vanusepiiri kindlaksmääramine riigi nooremõigusnõuniku konkursi puhul on kooskõlas direktiivi 2000/78 artiklis 6 ette nähtuga, arvestades vajadust tagada riigi nooremõigusnõunike sobiv koolitamine „koha peal“ füsioloogilisest vaatevinklist, et saadakse koosseisuliseks riigi vanemõigusnõunikuks, ning seega on võimalik saavutada riigi vanemõigusnõunike neljas palgaaste ja olla sellel astmel teenistuses piisava aja jooksul selleks, et tuua oma kogemuste taseme, usaldusväärsuse ja omandatud tehniliste oskustega kasu. Niisugused nõuded vastavad üldisele huvile, mis väärib kaitsmist, st riigi sobiva kaitse huvile. Meede on niisiis taotletava eesmärgiga proportsionaalne, arvestades et isik, kes saab 35aastaselt riigi nooremõigusnõunikuks, võib loota, et riigi vanemõigusnõuniku karjääri haripunkti (neljanda palgaastme) saavutab ta kõige varem 59aastaselt (st pärast 24aastast teenistust), kui tõus karjääriredelil toimub ilma konkursita pidevas teenistuses (ja seega omandatud kogemust administratsiooni kasuks ära kasutades) maksimaalselt 11 aastat enne pensionilejäämist (mis toimub kuninga 1933. aasta dekreeidi nr 1611 artikli 34 kohaselt 70 aasta vanuses). Seega on õige apellatsioonikohtu seisukoht, et võimalik kõrge iga teenistusse asumisel kujutab

endast asjaolu, mis on vastuolus riigi administratsiooni huvidega, sest viimane investeerib nii vahendeid töötajatesse, keda saab kasutada ebatäielikult ja piiratud aja jooksul [...].

- 34 Lõpuks tuleks arvesse võtta ka prokuratuuri esindaja järeldusi, mille kohaselt võivad liikmesriigid direktiivi ja Euroopa Kohtu tõlgenduse alusel sätestada, et erinevat kohtlemist ei peeta diskrimineerimiseks, kui see omadus on teatud kutsetegevuse laadi või sellega liituvate tingimuste tõttu oluline ja määrav kutsenõue, näiteks töötajate puhul, kellel peavad olema teatavad füüsilised võimed ametikohustuste tõttu, mis eeldavad füüsilise jõu kasutamist turvalisuse tagamiseks (12. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Wolf, C-229/08; 13. novembri 2014. aasta kohtuotsus Vital Pérez, C-416/13; 5. novembri 2016. aasta kohtuotsus Salaberria Sorondo, C-258/15). Ta leidis seega, et on raske väita, et koolitusnõuded, mida teatavad ametikohustused eeldavad, saab rahuldada ainult diskrimineeriva meetme võtmisega, arvestades, et seda vanusepiirangut ei ole kehtestatud pääsuks riigi vanemõigusnõuniku ametikohale. Vastupidi, asjaolu, et riigi vanemõigusnõuniku ametisse võivad pääseda konkursi teel nooremõigusnõunikud, kes on olnud tegelikult teenistuses vähemalt kaks aastat, ja teatav hulk kategooriaid, kelle puhul ei ole ametisse pääsemiseks ette nähtud mingit vanusemeedet, kinnitab, et ainult riigi nooremõigusnõunike puhul ette nähtud vanusepiirang on diskrimineeriv. Ei saa nõustuda ka viitega edasiliikumisele palgaastmete kaupa, sest on ilmne, et nende astmete ettenägemine ei kujuta endast mingit kaudset tõendit või tagatist, et edasi liigutakse suurema vastutusega ametikohtadele, nagu ka karjääri areng teenistusstaži nõude kaudu ei ole olnud takistuseks sellele, et vanusepiirangut ei kohaldata selles korralduses enam tsiviil- ja kriminaalkohtunike suhtes.

D. Eelotsusetaotluse põhjendused

- 35 Kuigi Euroopa Kohus on küll juba teinud mitu kohtuotsust direktiivi 2000/78/EÜ kohaldamise kohta, tuleb tõdeda, et eespool kirjeldatud riigisisese regulatsiooni liidu õigusele vastavuse küsimus on tõstatatud niisuguses kohtus pooleliolevas kohtuasjas, mille otsuseid ei saa riigisisese õiguse kohaselt edasi kaevata, ja tõlgendav vastus sellele küsimusele ei ole selline, et ei jäta mingit mõistlikku kahtlust (vt Euroopa Kohtu 25. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus [GC jt, C-389/22], EU:C:2024:77).
- 36 Kõigepealt leiab kohtukolleegium, et ministrite nõukogu esimehe 2000. aasta dekreet nr 141 (muudetud vabariigi presidendi 2011. aasta dekreediga nr 161), milles on ette nähtud, et ainult kandidaadid, [...] kes ei ole konkursiteate avaldamise ajaks vanemad kui 35aastased, võivad riigi nooremõigusnõuniku konkursil osaleda, kuulub direktiivi kohaldamisalasse, sest mõjutab kutsealale pääsemise tingimusi sellel kutsealal, kuna selles on sätestatud kutsealale pääsemise tingimused direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses.

See, et analüüsitud küsimus kuulub direktiivi kohaldamisalasse, ilmneb selgelt ka viidatud Euroopa Kohtu otsustest (vt eelkõige viidatud Euroopa Kohtu 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus [Ministero della Giustizia (notarid) (C-914/19,) EU:C:2021:430, punktid 21–24).

- 37 Lisaks toob ministrite nõukogu esimehe 2000. aasta dekreeedi nr 141 (muudetud vabariigi presidendi 2011. aasta dekreediga nr 161) artikli 1 kohaldamine kaasa selle, et ainuüksi seepärast, et mõned isikud on ületanud vanuse 35 eluaastat, koheldakse neid ebasoodsamalt teistest, kes on samalaadsetes olukordades. Niisugune säte kätkeb endas seega ebavõrdset kohtlemist vanuse alusel direktiivi 2000/78 artikli 1 tähenduses koostoimes selle artikli 2 lõike 2 punktiga a.
- 38 On seega tarvis kontrollida, kas niisugune ebavõrdne kohtlemine on õigustatud või mitte, lähtudes direktiivi artikli 6 lõikest 1 kui konkreetsest kriteeriumist, mis seda küsimust reguleerib (vt eelkõige viidatud Euroopa Kohtu 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus [Ministero della Giustizia (notarid) (C-914/19,) EU:C:2021:430, punkt 27).

Selle artikli lõikes 1 on sätestatud, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on siseriikliku õigusega objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud, tööhõivepoliitikat, tööturgu ja kutseõpet hõlmav õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Direktiivi 2000/78 artikli 6 lõike 1 teise lõigu punktis c on täpsustatud ka, et selline erinev kohtlemine võib muu hulgas seisneda tööle võtmise vanuse ülempiiri kehtestamises kõnealuse ametikoha koolitusnõuete alusel või selleks, et pensionile jäämisele eelneks mõistlik tööstaaž.

- 39 Nagu juba eespool meenutatud, ei ole liikmesriikidel ulatuslik kaalutlusruum mitte ainult selles osas, millist kindlat eesmärki teiste hulgas peaksid nad tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vallas järgima, vaid ka selle eesmärgi saavutamise vahendite valikul, tingimusel et selline kaalutlusruum ei tohi aga muuta vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte rakendamist sisutühjaks (Euroopa Kohtu 3. juuni 2021. aasta kohtuotsus [Ministero della Giustizia (notarid) (C-914/19,) EU:C:2021:430, punkt 30).
- 40 Nendel asjaoludel tuleb enne siinse kohtu menetluses oleva vaidluse lahendamiseks taotleda eelotsust Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise küsimuses, mille eesmärk on kontrollida, kas ministrite nõukogu esimehe 2000. aasta dekreeedi nr 141 (muudetud vabariigi presidendi 2011. aasta dekreediga nr 161) artikkel 1, millega on kehtestatud vanusepiir 35 eluaastat riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks, vastab sotsiaal- ja tööhõivepoliitika alal kindlaks määratud eesmärgile ning on direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt seega piisavalt õigustatud.

Seisukoha kohaselt, mille võtsid üksmeelselt asja sisuliselt arutavad kohtud, kes jätsid nõude riigi õigusnõukogu argumentidest lähtudes rahuldamata, on riigi

nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks ette nähtud vanusepiirang põhjendatud sellega, et tuleb rahuldada kutsekoolituse nõudeid, mis tulenevad riigi õigusnõukogu ametikohustustest ja sealse karjääri arengut iseloomustavatest teguritest, eelkõige võttes arvesse riigi vanemõigusnõunikuks saamist, eespool esitatud esmaste ja teiseste õigusnormide kohaselt, mida on sõnaselgelt meenutatud ministrite nõukogu esimehe 2000. aasta dekreeedi nr 141 preambulis.

On rõhutatud ka, kui absoluutselt eripärane on terve karjäär riigi õigusnõukogus (kõigepealt noorem-, siis vanemõigusnõunik), mille riigisisene seadusandja on muutumatuna säilitanud – erinevalt sellest, mida on tehtud vabakutseliste advokaatide kutsetegevuse korralduses, kus on vahetegemine noorem- ja vanemadvokaadi vahel juba ammu kaotatud. See eristav tunnus riigi õigusnõukogu puhul peaks viitama spetsiaalsele koolituseesmärgile, mida näitavad järgmised elemendid juba meenutatud õigusnormides [...]:

- riigi nooremõigusnõunikuks saab ainult haridust tõendava dokumendiga (diplom õigusteaduses) ja seega ei nõuta mingit eelnevat töökogemust (1966. aasta seaduse (muudetud vabariigi presidendi 2011. aasta dekreediga nr 161) artikkel 1);

- ei ole ette nähtud mingit asutusesisese koolituse perioodi mitte üksnes konkursil osalemiseks, vaid ka siis, konkurss on läbitud, sest riigi nooremõigusnõunikud võetakse teenistusse ja hakkavad kohe oma ametikohustusi täitma;

- nooremõigusnõunike koolitamine toimub koha peal, nagu ilmneb kuninga 1933. aasta dekreeedi nr 1612 artikli 5 teisest lõigust, mille kohaselt usaldatakse volitatud esindajana tegutsemise üle järelevalve teostamise ülesanne ühele riigi vanemõigusnõunikule (samas kui riigi vanemõigusnõunike puhul samalaadset õigusnormi ei ole);

- riigi vanem- ja nooremõigusnõuniku karjääri vahel valitseb ilmne seos, sest see teine eelneb esimesele; riigi vanemõigusnõunikuks võivad saada konkursi läbimise tulemusena riigi nooremõigusnõunikud, kes on olnud kaks aastat tegelikus teenistuses, või siis – üksnes teatud arvu ametikohtade täitmise puhul – ilma konkursita, kuid edutamiseks sobivuse hinnangu ja tugevuse põhjal riigi nooremõigusnõunikud, kelle teenistusstaaz selles ametis on kaheksa aastat, st kes on jõudnud neljandale palgaastmele;

- riigi vanemõigusnõuniku karjäär jätkub omakorda veel neljal palgaastmel, millest viimasele jõutakse siis, kui selles staatuses on töötatud vähemalt 16 aastat.

- 41 Kutsekoolituse nõuete kõrval ilmneb lisaks, et riigi vanemõigusnõunikuks saanud riigi nooremõigusnõuniku karjääri kogu arengule kulub vähemalt 24 teenistusaastat (ja seega töökogemust) enne kõrgeimale palgaastmele jõudmist, kui vanemõigusnõunikuks saadakse ilma konkursita, ja vähemalt 18 aastat, kui selleks saadakse konkursi teel. Juhul, kui ei ole teenistusse asumise vanusepiiri ja kui riigi nooremõigusnõunikuks lubatakse saada ka kõrges vanuses, valitseks

seepärast oht, et töötatakse vastu administratsiooni nõudele, et riigi vanemõigusnõuniku kõrgeimad palgaastmed ei „jääks tühjaks“ ega ole tagatud, et neljandal palgaastmel on piisavalt kaua teenistuses riigi vanemõigusnõunikud, kellele võiks nende kogemuse tõttu usaldada keerulisemate ja tähtsamate õiguslike küsimustega tegelemise, milleks on vaja kindlat kogemust ja usaldusväarsust ning parimat ettevalmistust.

Sellega seoses tuleb viidata riigi õigusnõukogu volitustele, sest ta toetab orgaaniliselt ja ainuisikuliselt riigi haldusasutusi ja muid haldusasutusi ning kaitseb nende huve kõikides riigisisestes kohtutes, ka viimase astme kohtutes, Corte Costituzionales (konstitutsioonikohus) ja Euroopa Liidu Kohtus ning Euroopa Inimõiguste Kohtus (kus riigi peaõigusnõunik on ka valitsuse esindaja), et tugevdada üldise huvi olemasolu.

Kõnesolevate õigusnormideni viinud eesmärkide põhjendatuse kinnituseks tuleb viidata Euroopa Kohtu kehtestatud põhimõtetele (17. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus [Anwaltsnotarin, C-408/23], EU:C:2024:901), mille kohaselt kõnesoleva õigusnormi eesmärk on: a) tagada riigi õigusnõukogus tegutsemise järjepidevus kokku küllalt pika aja jooksul enne pensionile jäämist, et kindlustada riigi huvide võimalikult tõhus kaitse kohtus (punkt 27); b) tagada seega kvaliteetne kutsealal tegutsemine nii pika aja jooksul kui võimalik (punkt 28), vältides seda, et kogu karjäär, mis koosneb riigi noorem- ja vanemõigusnõunikuna töötamisest, läheb tasakaalust välja ja koondub enam esimesele etapile (mis on pühendatud koolitusele koha peal) ning neil, kes on juba omandanud kõrgeimate palgaastmete kutseoskused, jääb vähe aastaid järele (ja seega koolituse „viljade noppimiseks“; c) tagada tasakaalustatud vanuseline struktuur, et hõlbustada põlvkondade vahetumist (punkt 29), vältides ohtu, et riigi vanemõigusnõuniku kõrgeimad palgaastmed, millele pääseb alles siis, kui tervikuna on kogunenud pikk teenistusstaaz ja seega eelnev töökogemus, jäävad tühjaks.

- 42 Eelotsuse küsimus hõlmab ka selle kontrollimist, kas nende eesmärkide saavutamise vahend on asjakohane ja vajalik.

Vanusepiiri asjakohasuse kohta rõhutab riigi õigusnõukogu, et riigi nooremõigusnõunikul kulub riigi vanemõigusnõuniku kõrgeimale tasemele jõudmiseks valdkonna korralduse kohaselt vähemalt 24 teenistusaastat (ja seega töökogemust), kui riigi õigusnõunikuks saadakse ilma konkursita, ja vähemalt 18 aastat, kui selleks saadakse konkursi teel. Arvestades, et maksimaalseks pensionilejäämise eaks on seadusega määratud 70 eluaastat, tagab vanusepiir 35 aastat riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks seega vähemalt 11 teenistusaastat karjääri kõrgeimatel tasemetel riigi õigusnõukogus. Seepärast väidetakse vaidlusalune meede olevat taotletavate eesmärkide seisukohast asjakohane, nagu on kinnitanud ka Euroopa Kohus (17. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus [Anwaltsnotarin, C-408/23], EU:C: 2024:901, punkt 34).

- 43 Mis puudutab meetme vajalikkust, siis riigi õigusnõukogu rõhutab, et see ei ole taotletava eesmärgi seisukohast ülemäärane (Euroopa Kohtu 17. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus (Anwaltsnotarin, C-408/23), EU:C:2024:901, punkt 36).

Käsitletaval juhul tagab tasakaalu vastandlike huvide vahel väidetavalt asjaolu, et osalemiseks riigi vanemõigusnõuniku konkursil ei ole erinevalt riigi nooremõigusnõuniku konkursist ette nähtud vanusepiirangut ning seega ei ole välistatud, et õigusnõukogus asuvad teenistusse vanemad töötajad. Nähes nii vanusepiirangu ette ainult riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks, mitte aga ka riigi vanemõigusnõuniku konkursil osalemiseks, on valdkonna korraldusega tagatud see nõuetekohane tasakaal järgmiste huvide vahel: ühelt poolt huvi tagada edasi töötamine kõrgeimatel ametikohtadel piisava aja jooksul enne pensionilejäämist ja teiselt poolt huvi tagada töövõtmise võimalus ka eakamatele töötajatele.

- 44 Seepärast tuleb enne, kui sinne kohus lahendab vaidluse, mis on talle lahendamiseks esitatud, vastata eelotsusega Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise küsimusele, mille kohaselt ei kujuta erinev kohtlemine vanuse alusel endast diskrimineerimist, kui seda põhjendavad riigisisese õiguses objektiivselt ja mõistlikult tööpoliitika, tööturu ja kutseõppe eesmärgid ning nende eesmärkide saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud, et kontrollida, kas direktiivi 2000/78 artikli 6 lõikega 1, eelkõige selle teise lõigu punktiga c on vastuolus või mitte niisugused riigisisese õigusnormid, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtumääruse punktis B.1.

E. Euroopa Liidu Kohtule esitatav eelotsuse küsimus

- 45 Kohtukolleegium esitab eelnevatest kaalutlustest lähtudes Euroopa Liidu Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmise küsimuse:
- Kas direktiivi 2000/78, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö valdkonnas, artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu käesolevas asjas kõne all olev ministrite nõukogu esimehe 2000. aasta dekreediga nr 141 (muudetud vabariigi presidendi 2011. aasta dekreediga nr 161) artikkel 1, st kas selles sättes kindlaks määratud vanusepiirangut 35 eluaastat riigi nooremõigusnõuniku konkursil osalemiseks põhjendab objektiivselt õigustatud eesmärk ning kas selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud?
- 46 Kohtukolleegium edastab seega Euroopa Liidu Kohtule eespool toodud eelotsuse küsimuse ja peatab menetluse kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni.
- 47 [...]
- 48 [...] *[anonüümseks muutmise ja asja materjalide edastamise meetmed]*

ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

Siinne kohus, võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 267 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku (codice di procedura civile) artiklit 295, palub Euroopa Liidu Kohtul teha otsus kohtumääruse põhjenduste punktis E toodud liidu õiguse tõlgendamise küsimuse kohta.

[...] [*menetluse peatamine ja standardväljend*]

[...] Rooma, [...] 17. juuni 2025.

[...]